

Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos
ir darbo ministerijai

2021 m. lapkričio 26 d. Nr. 21-215AR

DĖL ĮSTATYMŲ PROJEKTŲ DERINIMO

Lietuvos verslo konfederacija (toliau – LVK) išnagrinėjo pateiktus išvadoms gauti Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymo Nr. XII-2470 1, 17, 20, 22, 24, 28, 29, 30, 31, 36, 37, 38, 391, 40, 44, 46, 47 straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo 392 ir 393 straipsniais įstatymo projektą (toliau – Užimtumo įstatymo projektas) ir Lietuvos Respublikos sveikatos draudimo įstatymo Nr. I-1343 6 straipsnio pakeitimo įstatymo projektą (toliau – Sveikatos draudimo įstatymo projektas).

LVK sveikina Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos iniciatyvą pradėti užimtumo rėmimo reformą, apie kurios poreikį ne kartą esame pasisakę, pažymėdami, kad, kas nedirba, bet nori dirbti – tam reikia padėti, o kas nenori – spręsti, ką su tokiu žmogumi daryti.

Jaučiamės išgirsti, palaikome kryptį, idėją, kad reikia spręsti ilgalaikių bedarbių problemą, juos skatinti aktyviau ieškotis darbo, integruoti į darbo rinką, tačiau tuo pačiu pastebime, kad pasirinktos priemonės problemoms spręsti yra paviršutiniškos, neišdiskutuotos, todėl tikslinga jas peržiūrėti/ keisti. Taip pat pasigendama aiškos analizės pagrindžiant siūlomus sprendimus.

Tai, kad užimtumo reforma yra pateikiama žiniasklaidoje, įstatymų projektai pateikiami derinti teisės aktų sistemoje ir tik vėliau yra pristatomas jų turinys Trišalėje taryboje – rodo socialinės partnerystės principų nesilaikymą. Ministerija, kuri yra atsakinga už dialogą, turėtų rodyti iniciatyvą diskutuoti, analizuoti išsakomus siūlymus, veikti visos visuomenės interesais ir užtikrinti darbo santykių subjektų bendradarbiavimą socialinės partnerystės pagrindu.

Aiškinamajame rašte nurodoma, kad Užimtumo įstatymo projekto tikslai yra šie:

1. Tikslas – tobulinti bedarbio statuso suteikimo ir panaikinimo sąlygas, motyvuojant tuo, kad bedarbis yra ne tik asmuo neturintis darbo, bet ir aktyviai ieškantis. Su tuo tikrai sutinkame, bet keliame klausimą, o kas pasikeis įvedus naują sąvoką „nedirbantis darbo rinkai nepasirengęs asmuo“. Tai bus tas pats bedarbis, tik su kitu požymiu. Manome, kad tokio naujo statuso bedarbiui suteikimas gali tik laikinai pagerinti statistiką, sumažinant oficialų nedarbą, nes nauja sąvoka leis šių žmonių netraktuoti bedarbiais, atitinkamai ir sumažinti nedarbo lygį. Svarstytina, ar nebūtų geriau tiesiog tikslinti bedarbio sąvoką, suteikiant aktyviai ieškančio ir pasirengusio darbo rinkai ir nedirbančio darbo rinkai nepasirengusio asmens požymius.

Numatoma pakeisti Užimtumo įstatymo 24 straipsnio 4 dalies 5 ir 7 punktus, keičiant bedarbio statuso panaikinimo aplinkybes ir nustatyti, kad bedarbio statusas panaikinamas, kai jis be svarbių priežasčių du kartus per 6 mėnesių laikotarpį atsisako siūlomo tinkamo darbo, du kartus per 6 mėnesių laikotarpį pažeidžia atsiskaitymo už savarankišką darbo paiešką tvarką. Šis siūlymas dėl bedarbio statuso panaikinimo atrodo gerai, tačiau ir **dabartinis teisinis reguliavimas leidžia žmogų išbraukti iš bedarbių sąrašo, jeigu jis atsisako siūlomo Užimtumo įstatymo 30 str. 2 dalyje nurodyto tinkamo darbo.** Neaišku, kodėl dabar atsisakiusieji dirbti nebraukiami iš bedarbių sąrašų, kaip tai numato galiojantys teisės aktai, nelaukiant jokio termino. Be to, šis pasiūlymas taip pat turėtų būti suderintas su Lietuvos Respublikos nedarbo socialinio draudimo įstatymo nuostatomis, nes patarasis teisės aktas garantuoja turintiems teisę gauti darbuotojams nedarbo socialinio draudimo išmokos gavimą 9 mėnesius, o ne 6 mėnesius.

Pažymėtina, kad Užimtumo tarnybos prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Užimtumo tarnyba) duomenimis, bedarbių, kurie 10 metų ir daugiau neranda darbo

yra 366, tad trūksta ministerijos paaiškinimo, kodėl šie asmenys vis dar registruoti Užimtumo tarnyboje, jei jiems buvo siūlomas tinkamas darbas. Vadovaujantis galiojančiu reguliavimu, jie neturėtų būti sąraše, o ir būti valstybės lėšomis drausti privalomuoju sveikatos draudimu. Tai yra galiojančio teisės akto taikymo, o ne keitimo klausimas. Šis projektas šios problemos neišsprendžia, atvirkščiai įteisinus naują statusą, yra įteisinama galimybė neribotą laiką nauju statusu būti registruotu Užimtumo tarnyboje bei gauti tiek užimtumo tarnybos teikiamas paslaugas, tiek savivadybių įstaigų teikiamą socialinę paramą. Siūlome apibrėžti terminą ir paskaičiuoti lėšas, reikalingas šių asmenų paslaugų teikimui, bei atitinkamai tikslinti Užimtumo įstatymo 22 straipsnį papildančią 7 dalį, kur siūloma nustatyti, kad „bedarbiui, kuriam Užimtumo tarnyba ar savivaldybių įstaigos ir institucijos Lietuvos Respublikos Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka nustato, kad jis yra nepasirengęs darbo rinkai <...>, bedarbio statusas yra panaikinamas, o registracija Užimtumo tarnyboje tęsiama, suteikiant šio straipsnio 4 dalies 5 punkte nustatytą statusą. Bedarbio statusas suteikiamas, kai asmuo yra pasirengęs šio straipsnio 1 dalies 6 punkte nurodyta tvarka ieškoti darbo ir įsidarbinti ar vykdyti savarankišką veiklą, bei atitinka kitus šio straipsnio 1 ir 2 dalyse nustatytus kriterijus“.

Taip pat paminėtina, kad keičiamas ir Lietuvos Respublikos sveikatos draudimo įstatymo Nr. I-1343 6 straipsnis. Sveikatos draudimo įstatymo projekto tikslas – **sudaryti galimybę bedarbiams, kuriems suteikiamas nedarbingo darbo rinkai nepasirengusio asmens statusas, išlikti apdraustaisiais sveikatos draudimu valstybės lėšomis**. Net aiškinamajame rašte yra nurodoma, kad tie asmenys, kurie gaus kitokią statusą yra bedarbiai, tad reikėtų atsakingai įvertinti, ar tikrai tikslingas yra naujos sąvokos įvedimas. Siūlant reformuoti tikslinga įvertinti, ar minėti bedarbiai iš viso turi būti registruoti Užimtumo tarnyboje, ar jiems yra tikslingiau kreiptis tiesiai į savivaldybės administraciją. Taip pat siūloma nurodyti ir valstybės biudžeto lėšas, kurios skiriamos nepasirengusių darbo rinkai asmenų sveikatos draudimo įmokoms padengti. Pažymime, kad verslo lūkestis buvo, kad „piktybiškai“ **nedirbantys asmenys** būtų ribotai draudžiami sveikatos draudimu, bet pastebėjome, kad jie gaus tas pačias garantijas.

Manome, kad šioje vietoje turėtų būti keičiamas ir Piniginės socialinės paramos nepasiturintiems gyventojams įstatymas, numatant, kad norint gauti socialinę paramą, **bedarbis turi aktyviai ieškotis darbo**, o ne būti užsiregistravęs Užimtumo tarnyboje, nes tai svarbu siekiant užtikrinti jam socialines garantijas.

2. Tikslas – tobulinti tinkamo darbo nustatymo teisinį reguliavimą, pakeičiant tinkamo darbo nustatymo požymius.

Analizuojant keičiamą tinkamo darbo reglamentavimą nepritartina siūlymui (Užimtumo įstatymo 30 str. 2 d. 4 p.) nustatyti, kad būtų laikoma tinkamu darbo pasiūlymu, jei darbo skelbime siūlomas mėnesinis darbo užmokestis ne mažesnis kaip 60 procentų darbo ieškančio asmens per 3 paeiliui einančius kalendorinius mėnesius, einančius prieš atleidimo iš darbo mėnesį, turėtų vidutinių darbo ieškančio asmens draudžiamųjų pajamų. Pvz., jei įmonės vadovas ar kitas didelį darbo užmokestį gaunantis asmuo netenka darbo, mokėjo mokesčius ir nori gauti jam priimtina darbą, kodėl kažkas kitas, o ne jis pats turėtų nuspręsti, kokio atlyginimo darbas jam tinkamas ir kiek jis turi gauti.

Paminėtina, kad nesprendžiama problema tų asmenų, kurie buvo daug uždirbantys, bet dabar yra Užimtumo tarnyboje ir pagal savo kvalifikaciją nesusiranda darbo. Pagal siūlomą naują reguliavimą, tokiems asmenims galės būti pasiūlytas gerokai mažesnis ir nebūtinai jų kvalifikaciją atitinkantis darbas, ir jie turės sutikti dirbti, nes priešingu atveju taps darbo rinkai nepasirengusiais asmenimis.

Atkreipiame dėmesį, kad siūlymas keisti tinkamo darbo sąvoką, kai po 6 mėn. atsisakoma darbo pasiūlymo, kur mokamas mažesnis, nei prieš tai asmens gautas darbo užmokestis, **yra socialiai neteisingas**. Gali susidaryti situacija, kai kvalifikuotas sąžiningas darbuotojas po 6 mėnesių gali būti išbrauktas iš sąrašų, netekti savo garantijų, nes jam tiesiog pasiūlomas bet koks darbas, tuo tarpu tie asmenys, kurie nepasirengę dirbti, sėkmingai toliau gaus socialinę paramą ir bus drausti sveikatos draudimu valstybės lėšomis.

Taip pat numatoma (Užimtumo įstatymo 30 str. 2 d. 3 p.) nustatyti, kad tinkamas darbas yra ir kai kelionė nekainuoja daugiau kaip 15 proc. skelbime nurodyto mėnesio darbo užmokesčio, tačiau trūksta

patikslinimo, ar tai kelionė per mėnesį, ar viena kelionė.

Pažymime, kad pagal siūlomą naują reguliavimą tinkamas darbas yra orientuotas ne į pagalbą žmogui rasti geresnį, o bet kokią darbą, nes apie tai, kad Užimtumo tarnyba gali pasiūlyti geresnį, net neužsimenama.

3. Tikslas – numatyti individualios užimtumo veiklos planavimo ir konsultavimo dėl pasirengimo dirbti paslaugų teikimą nedirbantiems darbo rinkai nepasirengusiems asmenims. Socialinės apsaugos ir darbo ministerija akcentuoja, kad pirmiausia, būtina identifikuoti problemas, trukdančias įsidarbinti (finansiniai įsiskolinimai, priklausomybės ligos, vaikų ir artimųjų priežiūra, susisiekimas ir kt.). Numatoma Užimtumo įstatymo 20 straipsnį papildyti 5 dalimi, kuria vadovaujantis nedirbantiems darbo rinkai nepasirengusiems asmenims Užimtumo tarnyba teiktų individualios užimtumo veiklos planavimo ir įsidarbinimo galimybių vertinimo paslaugas. Be to, Užimtumo tarnyba, savivaldybių institucijos ir įstaigos teiktų konsultavimo dėl pasirengimo dirbti paslaugas. Taip pat šiems asmenims būtų taikomos užimtumo didinimo programos.

Atsižvelgiant į tai, kad Užimtumo įstatymo projekte atsiranda nauja paslauga – konsultavimas dėl pasirengimo dirbti (Užimtumo įstatymo 28 str. 2 d. 2 p.) ir numatoma galimybė, esant poreikiui, pasitelkti trečiuosius asmenis (Užimtumo įstatymo 28 str. 2 d. 7 p.), svarstyti, gal tą paslaugą gali teikti ekspertai, kurių yra rinkoje ir tą paslaugą nebūtina teikti valstybės institucijoms. Tačiau tokių paslaugų poreikiui reikalingos lėšos vėlgi nėra nurodytos aiškinamajame rašte.

Esminis klausimas, kokios konkrečios konsultavimo dėl pasirengimo dirbti paslaugos šiems asmenims bus teikiamos savivaldybėse. Pirmą, viena iš problemų, ką įvardina verslas, dėl ko žmonės vengia ir nemato prasmės legaliai dirbti – registruotų bedarbių skolos (įvairios baudos, nesumokėti vaikams alimentai, susidariusios skolos dėl pradelstų sąskaitų už komunalines paslaugas ir kt.), tad finansinio raštingumo paslaugos šiems žmonėms nepakanka. Jiems reikia tiesioginės pagalbos tariantis su kreditoriais ir antstoliais, kurie paprastai būna areštavę jų banko sąskaitas ir jiems legalus darbas reikštų, kad visos įplaukos į banko sąskaitas gavus atlyginimą būtų „suvalgomos“ dėl privalomų atskaitymų. Taip pat reikalingos tarpininkavimo įdarbinant paslaugos, kad ir darbdavys, ir pats asmuo nebijotų dirbti turint skolų. Šito taip pat nėra nei aiškinamajame rašte, nei Užimtumo įstatymo pakeitimo projekte, juolab tam nėra numatyta jokių lėšų.

4. Tikslas – praplėsti užimtųjų asmenų galimybes mokytis pagal formaliojo ir neformaliojo profesinio mokymo arba neformaliojo suaugusiųjų švietimo programas, taip pat mokytis ir įgyti aukštą pridėtinę vertę kuriančias kvalifikacijas ir kompetencijas.

Paminėtina, kad Užimtumo įstatymo projekte siūloma nustatyti galimybę ir sąlygas mokytis profesiniame mokyme pagal formaliojo arba neformaliojo profesinio mokymo programas ne tik bedarbiams, bet ir užimtiems asmenims, kuriems dėl įmonės restruktūrizavimo, reorganizavimo, modernizavimo būtina įgyti kvalifikaciją, tobulinti turimą kvalifikaciją, įgyti kompetenciją (Užimtumo įstatymo 37 str. 1d.). Aiškinamajame rašte trūksta pagrindimo, kodėl užimtųjų asmenų profesinio mokymo organizavimas turi būti siejamas su įmonės restruktūrizavimu, reorganizavimu, modernizavimu ir analizės bei prognozių, kiek tokių užimtųjų būtų.

Kalbant apie keičiamą Užimtumo įstatymo 37 straipsnį dėl profesinio mokymo yra gerai tai, kad numatoma, jog pagal tą pačią mokymo programą bedarbiai ir užimti asmenys negalės mokytis (Užimtumo įstatymo 37 str. 10 d.), tačiau tuo pačiu įvedama, kad *pakartotinai negalės mokytis formaliojo profesinio mokymo programos modulyje, prieš tai neįgijęs kompetencijos kitame formaliojo profesinio mokymo programos modulyje*. (Užimtumo įstatymo 37 str. 10 d. 3 p.) Pažymime, kad neaišku, ar bus išlaikomas lankstumas ir galimybės asmeniui greitai ir lanksčiai integruotis į darbo rinką.

Užimtumo įstatymo aiškinamajame rašte akcentuojamas aukštą pridėtinę vertę kuriančių kompetencijų įgijimas. Numatoma, kad į Užimtumo tarnybos direktoriaus tvirtinamą aukštą pridėtinę vertę kuriančių kvalifikacijų, kurios yra orientuotos į aukštesnį veiklos sudėtingumą, savarankiškumą ir kintamumą, ir kompetencijų sąrašą būtų įtraukiamos kvalifikacijos, atitinkančios IV ir V Lietuvos kvalifikacijos sandaros lygmenį ir šių lygmenų kompetencijos, jei kvalifikacijos ir kompetencijos yra

siejamos su investavimu į mokslinius tyrimus, eksperimentinę plėtrą ir inovacijas (MTEPI) (Užimtumo įstatymo 39³ str. 2 d.). Aiškinamajame rašte trūksta analizės, koks yra realus poreikis rinkoje. Pažymime, kad neaišku, kiek žmonių, turinčių aukštąjį išsilavinimą nori ir kiek realiai gali persiorientuoti į darbo rinkoje reikalingas profesijas, įgyjant papildomus aukštojo mokslo kreditus per modulius. Nėra pateikta informacijos ir pereinamosiose įstatymo įgyvendinimo nuostatose nėra aptarta, kokias programas, kokius modulius ir iki kada aukštosios mokyklos turės pateikti. Atkreiptinas dėmesys, kad Užimtumo įstatymo projekto 15 straipsnio (juo papildomas Užimtumo įstatymas 39³ straipsniu), įsigaliojimas numatomas nuo 2022 m. liepos 1. d., tačiau nepamirėta, ar aukštosios mokyklos tam yra pasirengusios. Be to, neaišku, koks minimalus kreditų krepšelis, nes pagal Užimtumo įstatymą 39³ str. 4 d. bedarbiams ir užimtiems asmenims aukštą pridėtinę vertę kuriančių kompetencijų įgijimui, dalyvaujant neformaliajame suaugusiųjų švietime, skiriama suma negalės viršyti 5 minimalios mėnesinės algos (MMA) dydžio kvalifikacijai tobulinti ar kompetencijai įgyti, tai yra 3650 Eur.

5. Tikslas – sudaryti galimybę užsieniečiams mokytis valstybinės kalbos, dėl ko sutiktume, tačiau nėra paaiškinta, kodėl lėšos skiriamos tik bedarbiams ir užimtiems Europos Sąjungos ar Europos laisvosios prekybos asociacijos valstybių narių piliečiams ir jų šeimos nariams gyvenantiems Lietuvoje (pagal Užimtumo įstatymo 39² str. 1 d. 2 p.), o nėra įtraukti Didžiojo Septyneto valstybių narių piliečiai.

6. Tikslas – padidinti užimtųjų asmenų mokymosi ir išlikimo darbo rinkoje galimybes, todėl siūloma nustatyti, kad jiems būtų organizuojamas ne tik profesinis mokymas, bet ir įdarbinimas pagal pameistrystės darbo sutartį, neformaliojo švietimo ir savišvietos būdu įgytų kompetencijų pripažinimas, neformalusis suaugusiųjų švietimas, aukštą pridėtinę vertę kuriančių kvalifikacijų ir kompetencijų įgijimas. Pritariame visoms priemonėms susijusioms su mokymais, tačiau kyla klausimas, kiek lėšų būtų skiriama konkrečiai pameistrystei, kuri gali būti viena iš svarbiausių priemonių (darbuotojų reikia jau dabar, ypač aktualu būtų brandesnio amžiaus žmonėms, pameistrystė duotų realią naudą, nes nereiktų iš naujo mokytis, atsirastų realūs darbo įgūdžiai). Paminėtina, kad aiškinamajame bendrai nurodyta, kad papildomai reikėtų 0,4 mln. Eur VB lėšų 0,1 tūkst. užimtų asmenų profesiniam mokymui, įdarbinimui pagal pameistrystės darbo sutartį, neformaliajam suaugusiųjų švietimui, neformaliojo švietimo ir savišvietos būdu įgytų kompetencijų pripažinimui, kas reiškia, kad realiai įsidarbinti pagal pameistrystės darbo sutartį galėtų mažiau nei 100 užimtų asmenų, bet kiek tiksliai, neaišku. **Kvalifikuotos darbo jėgos parengimo problema nesprendžiama.** Atsižvelgiant į tai, kas siūloma projekte, prašome patikslinti, kiek viso kitais metais numatoma skirti lėšų kvalifikuotų darbuotojų rengimui, nes tai yra opiausia darbo rinkos problema, o ypač, kai iki šiol nėra aiškumo dėl trečiųjų šalių piliečių įdarbinimo. Verslui labai svarbu žinoti, kiek valstybė iš viso planuoja parengti kvalifikuotos darbo jėgos, kurios trūksta darbo rinkai.

Paminėtina, kad Užimtumo tarnybos viešai paskelbtoje 2021 m. spalio mėn. Lietuvos darbo rinkos apžvalgoje nurodyta, kad spalį darbo ieškantieji galėjo rinktis iš 56,1 tūkst. darbo pasiūlymų, užregistruotų Užimtumo tarnybos informacinėje sistemoje. Daugiausia darbo pasiūlymų spalį pateikė transporto ir saugojimo (19 proc./5791 laisvos darbo vietos), apdirbamosios gamybos (18,3 proc.), administracinę ir aptarnavimo (15,6 proc.), didmeninės ir mažmeninės prekybos (13,5 proc.), statybos (12,9 proc.) veiklą vykdančios įmonės.

Kas antras darbo pasiūlymas – kvalifikuotiems darbininkams ir įrengimų bei mašinų operatoriams (50,7 proc. visų spalio mėn. registruotų laisvų darbo vietų).

Specialistų ir vadovų profesijų grupėje daugiausia darbo pasiūlymų – reklamos ir rinkodaros specialistams, sandėliavimo tarnybos tarnautojams, administravimo ir vykdomiesiems sekretoriams, apskaitos ir buhalterijos tarnautojams, jaunesniesiems socialiniams darbuotojams, slaugos specialistams, specialiųjų poreikių mokinių mokytojams, paštininkams ir giminių profesijų tarnautojams, pagrindinio ir vidurinio ugdymo mokytojams, buhalteriams.

Kvalifikuotų darbininkų ir operatorių bei paslaugų darbuotojų grupėje paklausiausi buvo sunkiasvorių sunkvežimių ir krovininių transporto priemonių vairuotojai, pardavėjų, virėjų, autobusų ir troleibusų vairuotojai, dailidės ir staliai, vandentiekinkai ir vamzdinių montuotojai, lengvųjų

automobilių ir furgonų vairuotojai, sodininkai, daržininkai, medelynų ir daigynų darbuotojai, statybininkai, darbininkai izoliuotojai.

Pažymėtina, kad skaičiuojant lėšas kvalifikuotų darbuotojų rengimui, atitinkamai numatant į kokius mokslus jie turėtų būti siunčiami, būtina įsivertinti, kokios kvalifikuotos jėgos labiausiai trūksta, kokių laisvų darbo vietų registruojama daugiausiai, ir kokia yra šių darbuotojų parengimo kaina.

7. Tikslas – didinti paramos judumui įgyvendinimo veiksmingumą ir efektyvumą (Užimtumo įstatymo 40 str.), kam iš esmės pritariame ir taip pat atkreipiame dėmesį, kad darbdaviai patys užtikrina darbuotojų pavežėjimą, todėl reikėtų derinti šios priemonės taikymą su konkrečiais darbdaviais.

8. Tikslas – didinti paramos darbo vietoms steigti priemonių įgyvendinimo veiksmingumą ir efektyvumą. Iš esmės pritariame tačiau pasigendame argumentacijos, nes aiškinamajame rašte nėra pagrindimo, kad esama savarankiško užimtumo skatinimo priemonė yra neefektyvi.

Numatoma pakeisti Užimtumo įstatymo 47 straipsnį, nustatant naują paramos verslo kūrimui priemonę, kai darbo vietą sau arba sau ir Užimtumo tarnybos siūstam (siūstiems) bedarbiui (bedarbiams) galėtų steigti asmuo, kuriam parama darbo vietai (vietoms) steigti teikiama įgyvendinant Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plane „Naujos kartos Lietuva“ numatytas priemones (RRF lėšos). Manome, kad parama verslui yra sveikintina, tačiau aiškinamajame rašte trūksta informacijos, ar valstybė rems šią priemonę, ar ji yra laikina, nes finansuojama gali būti tik iš RRF lėšų. Atkreiptinas dėmesys, kad aiškinamajame rašte nėra nurodytas šios priemonės finansavimas, todėl neaišku, ar ši priemonė bus vykdoma 2022 metais ir kiek konkrečiai lėšų jai bus skirta.

Paminėtina ir tai, kad dėl pastebimo poreikio darbo ieškantiems asmenims, siekiantiems gauti paramą darbo vietų steigimui, organizuoti konsultavimą dėl verslo kūrimo, atsiranda nauja konsultavimo paslauga (Užimtumo įstatymo 28 str. 2 d. 4 p.) bet, mūsų nuomone, ją kokybiškai gali teikti specialistai, kurie yra verslo konsultavimo profesionalai, pavyzdžiui, VšĮ „Versli Lietuva“. Nėra aišku, ar pati Užimtumo tarnyba teiks konsultavimo dėl verslo kūrimo paslaugą, suteikdama žinias dėl verslo plano rengimo, verslo administravimo, išlaikymo bei plėtros, jei taip, tai reiktų pagrindimo, ar bus užtikrinti žmogiškieji resursai ir teikiamos paslaugos kokybė.

Kiti siūlymai

Atsižvelgiant į Užimtumo tarnybos pateiktus duomenis apie pagrindines kliūtis užimtumui, kurios susidarė dėl pandemijos, t. y. papildomos išmokos, galimybių paso būtinybė, nuotolinis darbas, paaštrėjusios psichosocialinės problemos ir siekiant užkirsti kelią užkrečiamųjų ligų plitimui, užtikrinti visuomenės sveikatą bei saugumą, LVK siūlo Užimtumo įstatyme nustatyti, *kad nedirbantys asmenys, norėdami naudotis darbo rinkos paslaugomis ir užimtumo rėmimo priemonėmis, privalo būti pasitikrinę, ar neserga užkrečiamąja liga, dėl kurios yra paskelbta valstybės lygio ekstremalioji situacija ir (ar) karantinas, o atvykdami į Užimtumo tarnybą – pateikti jai sveikatos apsaugos ministro nustatytą dokumentą, patvirtinantį, kad asmuo pasitikrino, ar neserga užkrečiamąja liga, dėl kurios yra paskelbta valstybės lygio ekstremalioji situacija ir (ar) karantinas, arba kad asmuo yra paskiepytas vakcina, arba kad darbuotojas yra persirgęs šia užkrečiamąja liga.* Atsižvelgiant į tai, kad nedirbantis asmuo gali neturėti pajamų sveikatos patikrinimams apmokėti (bedarbio statuso neturintis asmuo gali būti be santaupų, o registruoto bedarbio pajamos yra nedarbo išmokos, kurių apskaičiuojamas dydis yra susietas su pajamomis, gautomis prieš tampant bedarbiu ir su Vyriausybės patvirtintomis minimaliu mėnesiniu darbo užmokesčiu), taip pat siūlome nustatyti, kad bedarbių sveikatos patikrinimai dėl užkrečiamosios ligos, dėl kurios Vyriausybė yra paskelbusi valstybės lygio ekstremaliąją situaciją ir (ar) karantiną visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje yra finansuojami valstybės biudžeto lėšomis. Siūlome pakeisti Užimtumo įstatymo 22 straipsnį, papildant jį 8 dalimi ir ją išdėstyti taip:

„8. Dirbantys asmenys, norėdami naudotis darbo rinkos paslaugomis ir užimtumo rėmimo priemonėmis, privalo būti pasitikrinę, ar neserga užkrečiamąja liga, dėl kurios yra paskelbta valstybės

lygio ekstremalioji situacija ir (ar) karantinas, o atvykdami į Užimtumo tarnybą – pateikti jai sveikatos apsaugos ministro nustatytą dokumentą, patvirtinantį, kad asmuo pasitikrino, ar neserga užkrečiamąja liga, dėl kurios yra paskelbta valstybės lygio ekstremalioji situacija ir (ar) karantinas, arba kad asmuo yra paskiepytas vakcina, arba kad darbuotojas yra persirgęs šia užkrečiamąja liga. Bedarbių sveikatos patikrinimai dėl užkrečiamosios ligos, dėl kurios Vyriausybė yra paskelbusi valstybės lygio ekstremaliąją situaciją ir (ar) karantiną visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje, finansuojami valstybės biudžeto lėšomis Vyriausybės nustatyta tvarka.“

Atkreipiame dėmesį, kad socialinis dialogas iki šiol buvo suprantamas, kaip išklausymas ir diskutavimas dėl tam tikros problemos, susitelkimas ieškant geriausių sprendimų, bet ne kalbėjimasis po įvykusio fakto. Konstitucinis teismas yra pasisakęs, kad „pagal Konstituciją, *inter alia* konstitucinį atsakingo valdymo principą, aiškinamą kartu su Konstitucijos 5 straipsnio 3 dalyje įtvirtintu valdžios įstaigų tarnavimo žmonėms imperatyvu, taip pat su konstituciniu socialinės darnos imperatyvu ir nuo jo neatsiejama konstitucine valstybės pareiga užtikrinti darbo santykių subjektų bendradarbiavimą socialinės partnerystės pagrindu, teisėkūros procedūrų viešumo ir skaidrumo reikalavimai suponuoja valstybės valdžią įgyvendinančių institucijų pareigą, priimant darbo santykius ir su jais susijusius socialinės ir ekonominės politikos klausimus reguliuojančius teisės aktus, įtraukti socialinius partnerius <...> į teisėkūros procesą, *inter alia* konsultuotis su jais dėl rengiamų teisės aktų projektų <...>. Tokių reikalavimų paisymas sudaro prielaidas visuomenei pasitikėti valstybe ir teise ir yra valdžios atsakomybės visuomenei sąlyga“ (KT 2021-06-07 nutarimas Nr. KT99-N9/2021);

Atsižvelgiant į išdėstytą, LVK siūlo:

- konsultuojantis su socialiniais partneriais išdiskutuoti siūlomus Užimtumo įstatymo pakeitimus;
- pateikti aiškią kaštų naudos analizę;
- numatyti, kad įstatymo įgyvendinimo stebėseną ir rezultatų vertinimą atlieka Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, bendradarbiaudama su socialiniais partneriais.

Dėkojame už bendradarbiavimą.

Pagarbiai

Prezidentas

Andrius Romanovskis

Kontaktai:

Lietuvos verslo konfederacija, info@lvk.lt; 8 (5) 212 1111